

С. Б. Завалій
Україна, Полтава

СТИЛІСТИЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ ОКСИМОРОННИХ СИНТАГМ У ПОЕТИЧНОМУ СЛОВНИКУ

Стаття присвячена актуальній проблемі сучасної лінгвопоетики – дослідженню функційно-стилістичних особливостей оксиморонів, продуктивних в українських поетичних текстах другої половини ХХ – початку ХХІ ст. У пропонованій розвідці проаналізовано виражально-художній і текстотвірний потенціал оксиморонів. Схарактеризовано оксиморон як лінгвостилістичну категорію поетичної мови. Досліджено несподівані асоціативні зв'язки лексичних опозицій як вияв мовних контрастів.

Ключові слова: лексичні опозиції, лінгвостилістика, лінгвопоетика, мовний контраст, поетична мова, поетичний словник, оксиморонна синтагма, стилістична фігура, стилістичні функції.

Статья посвящена актуальной проблеме современной лингвостилистики – исследованию функционально-стилистических особенностей оксюморонов, продуктивных в украинских поэтических текстах второй половины ХХ – начала ХХІ ст. В предлагаемой статье проанализирован изобразительно-художественный и текстообразовательный потенциал оксюморонов. Охарактеризован оксюморон как лингвостилистическая категория поэтического языка. Исследованы неожиданные ассоциативные связи лексических оппозиций как проявление языковых контрастов.

Ключевые слова: лексические оппозиции, лингвопоэтика, лингвостилистика, поэтическая речь, поэтический словарь, оксюморонная синтагма, стилистическая фигура, стилистические функции, языковой контраст.

The article is devoted to the actual issue of modern linguopoetics, namely the study of functional and stylistic peculiarities of oxymorons, which are productive in Ukrainian poetic texts of the second half of the XXth – the beginning of the XXIst century. The expressive artistic and text-forming potential of oxymorons has been analyzed. Oxymoron is characterized as a linguostylistic category of poetic language. The unexpected associative connections of lexical oppositions as a manifestation of linguistic contrasts have been studied. Linguistic contrast as a basis of oxymoron syntagms and a principle of structural and semantic organization of the poetic text is a linguostylistic concept that reflects the aesthetic values of the poetic generation.

The purpose of the article is to analyze the stylistic potential of the oxymoron syntagms in the poetic texts of the second half of the second half of the XXth – the beginning of the XXIst century. The main objectives of the research are to characterize stylistically active oxymorons, to identify their expressive artistic, text-forming potential and functions within the context.

Conclusions are drawn that oxymorons have various semantic and stylistic functions in the poetic texts, such as evaluative and descriptive; aesthetically expressive; emotionally expressive ones. Oxymoron syntagms emphasize the contradictory nature of objects and phenomena in the text; create an ironic or humorous effect; express the author's attitude to objects and phenomena; testify to the harmonization, authorization, subjectivity and sense of rhythm of poetic works. Therefore, the prospect for further study is to analyze the stylistic potential of oxymoron syntagms in poetic language.

Key words: lexical opposition, linguopoetics, linguistic contrast, linguostylistics, oxymoron syntagm, poetic language, poetic vocabulary, stylistic figure, stylistic function.

Мовний контраст як основа оксиморонних синтагм і принцип структурно-семантичної організації поетичного тексту є лінгвостилістичною універсалією, що відображає естетичні вартості поетичного покоління. Активне використання несподіваних асоціативних зв'язків лексичних

опозицій як вияв мовних контрастів – стилістична особливість поетичної мови, що виражає креативні можливості художнього конструювання світу, демонструє яскраві засоби творення образності в сучасній поезії.

Мета пропонованої статті – проаналізувати стилістичний потенціал оксиморонних синтагм у поетичних текстах другої половини ХХ – початку ХХІ ст. Основні завдання наукової розвідки – схарактеризувати стилістично активні оксиморони, визначити їх виражально-художній, текстотвірний потенціал і функціональне навантаження в межах контексту.

Функційно-стилістичні особливості оксиморонів у поетичних текстах досліджували Н. Бобух [1], В. Чабаненко [6], Е. Шестакова [7] та ін.

Поетична мова як система з огляду на «естетичну зарядженість» максимально унаочнює свій потенціал – номінативний, виражальний, накопичувальний, демонструє динаміку та універсальність. Виділення оксиморонних сполучень на основі співвіднесеності значень, виражених ними, з предметами, властивостями й процесами об'єктивної дійсності, зазначає Н. Бобух, важливе для з'ясування того, як відбиваються в аналізованій стилістичній фігурі, що є результатом творчості конкретного автора, особливості художнього мислення, своєрідність світосприймання й осмислення навколишньої реальності майстрами слова [1, с. 346].

У процесі дослідження виявлено, що оксиморони-оказіоналізми, вжиті в поетичних текстах, часто стають ключовими, домінантними образами, які відтворюють особливу гармонію світоладу. Напр.: *А ця тюрма – оце і є свобода, / бо я вже тут нічого не боюсь* (12, с. 38). Це мова уявлень, асоціацій, що впливає на емоційну сферу читача. Граційність плавних переходів думки, невимушеність, з якою поєднані полярні поняття, надають поезії нестандартності, непередбачуваності, хоча простежено чітку внутрішню організацію тексту: *І час, як вуж, кільцем згорнувшись теж, / і мовби суцїй, і немов пропаций, / під голосіння снігових пожеж* (3, т. 5, с. 80).

З'ясовано, що в поезії зазначеного періоду з різною стилістичною метою митці використовують церковнослов'янську лексику. Оскільки старослов'янська мова – це Святе Письмо, вживання оксиморонних синтагм із зазначеними лексичними компонентами допомагає передати в поезії найсакральніший зміст, за допомогою специфічних мовних засобів виразити ідею про першоджерело, основу буття: *Це, припізніла молодосте, ти / спроваджуєш мене на чорні кручі. / Збираються над головою тучі, / відстрашливої повні ліпоти* (19, т. 4, 356); *...доконає покровний монгол / і великий німий не озветься. / На розор твій, на мертвий глагол / лиш душа чорнолісся здригнеться* (1, с. 516).

Зафіксовано, що архаїзми та старослов'янізми як компоненти оксиморонних синтагм уносять додаткові семантичні й емоційні відтінки в поетичне висловлювання. Церковнослов'янська лексика виконує традиційну функцію високого експресивного звучання поетичної мови. Пор. у контексті: *О, мій рідний краю, / ти наче смертний посаг – в головах. / І сива мати мій куйовдить страх* (19, т. 5, с. 281); *Благословен той біль, який прирік / Мене полону днів оцих жаданих, / Де в серце силе стріл густий потік / Кохання бог із луків бездоганних* (4, с. 246). На думку В. Виноградова, церковнослов'янська лексика «встановлює ідеологічний критерій, риторичні норми оцінки й висвітлення осіб та подій» [3, с. 84]. Приміром: *Збав боже поступитися хоч раз: / зустрінете усмішку Мони Лізи / і стане ви жертвою капризу, / бо й зрішна – гляне янголом на вас* (8, с. 248).

Результати дослідження підтверджують, що так звана застаріла лексика у структурі оксиморонних синтагм набуває сучасного звучання в поезії, наповнюється новою експресивною енергією. У попередньому мовному вжитку архаїзми та старослов'янізми такого змістового й емоційного значення не мали, вони були просто назвами: *Он подивись, – ну чим не райські куці? / В траві лежить вороняче перо. / Є навіть райки, яблука гіркуці, / на дереві зла прищеплене добро* (12, с. 109); *Ескадра гинула красиво, / І Київ їй аплодував. / В цих очах – лиш хмара сива / й живого мужа ...*

удова (8, с. 52).

Зауважимо, що особливого емоційно-експресивного значення в поетичних текстах набувають оксиморонні синтагми з емпатичною лексикою, яка свідчить про напругу відчуттів і виняткову важливість подій, що ці відчуття викликали: *Та все обрушає нестерпно двопогляд. / У ньому ти суций, / померлий, пантруєш живого, / зориш за померлим – живий* (19, т. 4, 140). Експресію цих рядків підсилює синтаксична конструкція «*суций, померлий*», оскільки уточнення «*померлий*» до «*суцього*» є оксимороном. Зазначені слова, оновлюючись у потоці часу, набувають нових значень, які, нашаровуючись одне на одне, надають поезії стереоскопічності й глибини.

Аналіз оксиморонних синтагм у поетичних текстах свідчить, що найбільшій художньої естетичної цінності набувають ті образи, у яких абстрактна лексика оновлюється шляхом семантичної взаємодії з народно-розмовними висловами, з фольклорними й поетичними образами. Поезія, як зазначає С. Єрмоленко, може «розкриватися» у звичайних, загальноживаних словах, розмовних формах, у так званих прозаїзмах, коли вони потрапляють у характерне словесне оточення [4, с. 112]. Напр.: *Тлінна й нетлінна ця краса, / я її приємлю й не приємлю, / Як душі політ у небеса, / Як душі повернення на землю* (3, т. 5, с. 171); *Сподіваєшся колись дожити, / Щоб мовити чеканно: все. Ми квити. / Ти забираєш, буцімто даєш* (19, т. 3, с. 261). «Вдало переосмислені в поезії прозаїзми часом важать більше, ніж узвичаєні метафори або висока поетична лексика» [4, с. 121]. Приміром: *Як люстро без глянсу, / як пліснявий мур Ренесансу, / як мертві очниці, що бачили спалений Рим... / Із цього Белладжо, із цього край світу і трансу / куди ж нам подітись, / уже від рождіння старим* (5, с. 233). Нова поетична експресія слів народжується від вдалого синтезу народно-розмовних, просторічних, діалектних та фольклорних лексем: *А в сірі будні буду бити, як в бубни. / Дуже мені легко. Дуже мені трудно* (11, с. 82).

У процесі образного мовлення в структурі оксиморонних синтагм лексичні елементи національного й загального

органічно переплітаються в чарівності етнічної образності, барвистості слова, що виражає специфіку народного світогляду. Приміром: *Хто б і посміявся ще нині веселіш? / Що ж це ти, мій конику, ти чого стоїш? / По остюччі днів моїх мчав оце б навскач. / Конику, та годі вже. / **Сміху мій, не плач!*** (17, с. 95); *Ім світу чорного не видно, / І Сіра **Відьма** їм **свята** – / Не мала бідна Сіра Відьма / Ще на собі свого чорта* (2, с. 98).

Зафіксовані в структурі аналізованих стилістичних фігур фольклорні образи осмислюються в поетичних контекстах по-новому, стають константами, диференційними ознаками ідіостилію, набувають статусу мовних кодів національної культури: *У полі спить зоря під колоском, / І сонно слуха думу колоскову, / і сонна **тиша сонним язиком** / **Шепоче саду сиву коліскову*** (2, с. 123).

Спорідненість мовно-художньої образності оксиморонів із народнопоетичною атрибутикою є послідовно-закономірною, виявлена в залученні форм традиційних фольклорних елементів і насамперед у внутрішній, семантичній організації мови, у характері поетового світосприйняття: *Погуляй, мій конику, вволю погуляй! / Скинуться від тупоту / дець в дуслі сичі. / Ти іди, мій конику, лихо потопчи, / Щоб аж **розсміялася весело біда.** / Погуляй, мій конику, / сонячна вузда* (17, с. 127). Проілюстровані поетичні уривки переконливо свідчать, що поет сприймає й оцінює навколишній світ через народні символи, висловлює власне поетичне бачення, поєднуючи народно-пісенні образи з нетрадиційними оксиморонними синтагмами. Пор. у контексті: *Дай квітиці **відчутти** своє цвітіння, / І яблуку дай зрозуміти **достиглість** власну... / **Гріховній планеті** – **свою непорочність** зоряну... / Аби не змаліла пташина мала в польоті* (13, с. 76).

Фактичний матеріал демонструє, що стилістичний ефект є результатом семантичного контрастування лексичних значень оксиморонної синтагми, утвореної способом словоскладання. Семантичний дисонанс, який є наслідком комбінаторики, – вагомий стилістичний принцип лінгвопоетики. Приміром: *Оточили сина барви й звуки, /*

доточили *меду-зіркоти*, / *Світе мій! Тяжка оця принука, – / ні підняти її, ні обійти* (1, с. 157). Поліфункціональна природа оксиморонних синтагм-комполітів у досліджуваних поетичних текстах свідчить про домінування функції експресивної оцінки. Оксиморони-комполіти виражають подвійну експресивність, допомагають концентровано змалювати суперечливу сутність явищ об'єктивної дійсності, напр.: *Замерехтіло межі двох світів / щось **невпізнанно – знане*** (19, т. 3, с. 378).

Розглядаючи особливості творення неологізмів у поезії В. Стуса, відзначаємо, що в поетичному доробку митця значна кількість складних слів-оксиморонів. Автор часто вдається до словотворення неологізмів, деформує слова, але з тонким почуттям такту, міри, так, що новотвори допомагають глибше розкрити задум поета: *Він **като-жертва, жертво-кат**, / страждає і богує, / іде вперед, немов назад, / як душу гнів руйнує* (19, т. 3, с. 113); *Сховатися від долі – не судилось, / Ударив грім – і шкереберть / пішло життя, / ось ти – все, що снилось, / як **смертеіснування й життєсмерть*** (19, т. 5, 264). Оказіональні утворення «життеіснування», «життєсмерть» підкреслюють думку автора про те, що фізичне життя людини нічого не варте без її постійного духовного вдосконалення. Використання складних оксиморонів-неологізмів зумовлене стилістичною метою – передати різнобічну, контрастну характеристику поняття, використавши мінімум мовних засобів. Пор. у контексті: *По той бік муру гуркотять машини, / вдивляюся із живої домовини / туди, де розкошує маячня / моїх далеких недобутих марень / в калейдоскопі **радоце-жалів*** (19, т. 3, с. 287).

Продуктивними в поетичних текстах досліджуваного періоду є оксиморони-неологізми, які вказують на оригінальність творчої манери митців. Експресивну потужність цього різновиду оксиморонів пояснюємо здатністю «мовних знаків вступати в найрізноманітніші асоціативно-семантичні зв'язки, розширювати лексичну валентність, аж до руйнування нормативної сполучуваності слів, і набувати вторинних суб'єктивно-образних значень»

[5, с. 9]. Показовими в цьому аспекті є новотвори М. Вінграновського: *І ніч, і день, і **нощеденно** в цвіті / цвіту собі у тім яру в полях, / В моїх руках гніздо складає птах, / Яечко ронить в руки білоквіті* (2, с. 59); ***Літо-зима**. Знизу оббиті озера / хмарами білими – **літо-зима*** (2, с. 42).

З'ясовано, що вживання складних субстантивів-оксиморонів у поетичних текстах допомагає в лаконічній формі схарактеризувати предмети, явища об'єктивної дійсності, стан. Приміром: *І кричить, як птах болотний, / в заметіль, сніги, туман: / – не жени так безтурботно! / розіб'єшся, Селіфан! / **сміхосльози**, / **сльозосміх**, / ані рідних, ні чужих* (1, с. 221); *Я там сидів, де трьох річок вода – / Дніпра, Десни і неба – струмувала / і обережно серце обмивала / якась **непевна радосте-біда*** (19, т. 4, с. 236).

Засвідчено, що мовне новаторство оксиморонних синтагм ілюструють високоекспресивні складні номінації, введені в контекст із ідейно-естетичною метою – підкреслити унікальність і цінність кожної миті життя, надати буденному неповторності, актуалізуючи в слові якості, названі по-новому: *Вони мовчали, як у бастіоні. / Вони **благань не мали на меті**, / **непереможно-безборонні** / в своїй великій німоті* (11, с. 179); *Несла нестримна хижа сила, / хоч **Матір Божа** голосила, – / так **злісно-весело** було* (1, с. 253). Отже, словоскладання – один із найпоширеніших способів словотворчої діяльності з великим експресивним потенціалом і смисловим навантаженням.

Характерно, що експресивність оксиморонних синтагм у поетичних текстах зумовлена також граматичними засобами й виникає під час нестандартного, незвичайного використання автором словотворчих моделей. З. Валух зазначає, що «у зв'язку з наявністю в семантичній структурі похідної одиниці імпліцитних сем, здатних викликати певні асоціації, пов'язані з контекстним значенням твірної основи, дериват набуває здатності вміщувати в собі велику інформацію, бути семантично містким, відтворювати цілу ситуацію» [2, с. 129]. Приміром: *Як **ридає** моя **німота!** / Тільки ти її **здатен** почути. / **Знаю** сам я, що **праведна мста**, / але, **Боже**, навчи її **збути*** (1, с. 350); *Люблю її – **лукаву** каву,*

*/ Це сонце нею так стьоба, / Її – зіркаву й солодкаву – / Моя вподобала судьба (4, с. 143); / І по хребту опливають, як віск по свічі, / Росні мурашки жаского і ніжного трему (5, с. 46). Дериватами, які функціонують у поезії, демонструють ширші можливості, ніж це окреслено межами стереотипу про номінативну спрямованість словотвору. Контраст між стандартними моделями й морфемами та нестандартністю їх сполучень, тобто поєднання несполучуваного, є виявом експресивності оксиморонних синтагм. Пор. у контексті: **О радісне поганство тих світань, / Коли відкрити можна цілий світ цей!** (10, с. 37); – **Безумна я, – ти кажеш. – Я / не знаю, хто – безумний. / Солодка вже тужба моя, / холодність – думна** (8, с. 312).*

Мовностилістичне новаторство в поетичних творах демонструють оксиморонні синтагми із демінутивними суфіксами іменників, які вносять у значення суб'єктивну оцінку й посилюють емоційне забарвлення: **Два наших імені і доленька одна, / якій ім'я – недоля і розлука, / і птах у небі, і порожні руки, / й не розібрати, що несе луна** (7, с. 108); **Яке блюзнірство: говорить / задля годиться, перше – ліпше, / а в серці – ні, не схлип вже, / а чути – кригонька горить** (8, с. 141). Оказіональність таких утворень історично ґрунтована на народно-розмовній та фольклорній традиції.

У поезії зазначеного періоду виявлені семантико-дериваційні оксиморонні синтагми, які мають яскраве емоційно-оцінне забарвлення й утворені від слів, що нормативно не підлягають демінутивації, – іменників – назв абстрактних понять, напр.: **Так вільно, світоньку, в тобі / Цвісти і болем, і любов'ю! / Сміялись горечком німим, / Палитись вогнищем пекельним. / Десь там, над прірвою пустельною, / Розреготавсь у серці грім** (17, с. 129); **Так воно в світі є. / Так воно є, щоб літати... / Горечко рідне моє, / Ластівко нашої хати** (2, с. 129).

Особливо виразними в стилістичному функціонуванні є оксиморонні синтагми з пейоративними суфіксами, що виражають надмірний ступінь інтенсивності ознаки, передаючи суб'єктивну емоційну оцінку зображуваного.

Приміром: *І слів розсипалась жорства... / і вичах зором невидючим* (1, с. 402); *Чернечий хліб і пристрасна крамола, / В імперії, де мертвяки живуть. / Монаршої зінці каламуть / Дивилась в очі, аж душа холола* (15, с. 454).

Простежено, що експресивний ефект виникає в результаті порушення правил структурно-семантичного поєднання лексем у складі оксиморонних синтагм. У поетичному мовленні нестандартність словотвірних інновацій, виявляючись у формально-змістовій невідповідності між мотивуючим і мотивованим словом, є стилістично маркованою. Напр.: *При зимі-осені-весні, / розхитуючи кладку, біг дід мій* здалеку мені / чорнявим хлопчентком (2, с. 69).

У досліджуваній поезії особливого значення набуває актуалізація граматичних протиставлень, виражених дієслівними й прислівниковими формами, що демонструють вищий ступінь вияву дії, є засобом напруженого драматизму: *волати безголосо* (В. Базилевський); *волати мовчком* (О. Забужко); *регоче ридма* (І. Драч); *рятуючи донищити; убиває, творячи добро; убиваючи, рятує* (В. Стус). Приміром: *Посеред ночі у пустелі міста / достукуються праведного змісту, / волаю безголосо – відчини* (1, с. 533); *Деся батожать зорям пальці білі, / Чашинок в чару совість налива, / Деся регоче ридма на весіллі / П'яна перелесниця вдова...* (4, с. 86).

У процесі дослідження простежено, що виразну емоційно-оцінну функцію, яку автор розкриває через внутрішньопсихологічне сприймання, виконують одоративні оксиморони, що характеризують предмет за запахом, нюхом, смаком, дотиком. Пор. у контексті: *Зустрічай мене жінко медвяна солодка терпка полинова / зустрічай мене в білих одежах / у білих одежах у дикою темнім волоссі* (16, с. 128); *Така безрадна у мені розпука, / обожнювання плач такий безвольний, / що дотик рук його – солодка мука – горить тавром: не припиняйся, болю!* (8, с. 161). У поетичних текстах зафіксовано оригінальний різновид одоративних оксиморонів, утворених за допомогою засобу синестезії –

синтезу різних відчуттів, коли «звук стає кольором, колір – запахом, запах – дотиком». Приміром: *...прощає тобі хвилину розпачу, / дає наснагу віри, / що далекий всесвіт почув твій тьмянний клич, / але озвався прихованим бажанням співчуття / та іскрою високої незгоди* (19, т. 3, с. 48). Оксиморонну синтагму *тьмянний клич* автор вживає в переносному значенні, вказує на те, що відчай, крик самотньої людини для всесвіту – ледь чутний.

Дослідники називають мовний контраст основним чинником для виникнення комічного. Виявлено, що функцію іронічності в поетичних текстах виконують в оксиморонні синтагми, ґрунтовані на поєднанні двох суперечливих думок: а) протилежності внутрішнього зовнішньому: *Пекельним був, тож нарекли Холодним...* (4, с. 236); б) єдності серйозного й несерйозного: *Цивілізовані мавпи в мундирах / Розтоптали їх незачаті життя / Підірвали на мінах їх вроду, / Погасили пожежами дикими / Їх незапалений розум* (18, с. 86). Суть людського духу виражена в іронічному самосприйнятті. Напр.: *Та натомість в небі моїх рим і жнив / захлинувся жайвір – серце зупинив / каменем він пада – вздрів веселий глум: / твій безжальний розум – нерозумний ум* (7, с. 109). Природа іронії в оксимороні демонструє суперечливу єдність позитивного й негативного, є внутрішнім регулятором, який визначає місце людини-поета в світі.

Отже, у поетичних текстах оксиморони виконують різні семантико-стилістичні функції: оцінно-описову; естетично-експресивну; емоційно-виразну. Оксиморонні синтагми підкреслюють суперечливу сутність зображуваних предметів і явищ; створюють іронічний чи гумористичний ефект; виражають авторське ставлення до описуваного; є свідченням гармонізації, авторизації, суб'єктивації й ритмізації поетичних творів.

Перспективним, на нашу думку, є подальше дослідження стилістичних потужностей оксиморонних синтагм у поетичній мові.

Бібліографічні посилання

1. Бобух Н. М. Антоніми в українській поетичній мові ХХ століття: структурно-семантичний, функціонально-стилістичний і лексикографічний аспекти : дис. ... д-ра філол. наук : 10.02.01. Київ, 2009. 463 с.
2. Валух З. О. Словотвірна парадигматика іменника в українській мові. Київ ; Полтава : АСМІ, 2005. 356 с.
3. Виноградов В. В. О языке художественной литературы. Москва : Гослитиздат, 1959. 654 с.
4. Єрмоленко С. Я. Фольклор і літературна мова. Київ : Наук. думка, 1987. 242 с.
5. Славутич Я. Твори: у 5 т. Київ : Дніпро ; Едмонтон, 2008. Т. 3. 494 с.
6. Чабаненко В. А. Стилїстика експресивних засобів української мови. Запоріжжя : ЗДУ, 2002. 351с.
7. Шестакова Э. Г. Оксюморон как категория поэтики (на материале русской поэзии XIX – первой трети XX веков). Донецк : НОРД-ПРЕСС, 2009. 209 с.

Джерела фактичного матеріалу

1. Базилевський В. Вертеп : вибрані твори. Київ : Криниця, 2004. 606 с.
2. Вінграновський М. Вибрані твори : у 3 т. Київ : Навч. книга – Богдан, 2004. Т. 1. 400 с.
3. Гуцало Є. Вибрані твори : у 5 т. Київ : Рад. письменник, 1987. Т. 5. 435 с.
4. Драч І. Берло : книга поезій. Київ : Грамота, 2007. 912 с.
5. Забужко О. Друга спроба : Вибране. 2-ге вид., виправл. і доп. Київ : Факт, 2009. 432 с.
6. Забашта Л. Вибране. Київ : Дніпро, 1987. 485 с.
7. Йовенко С. Міст через осінь. Київ : Дніпро, 1981. 247 с.
8. Йовенко С. Безсмертя ластівки. Київ : Дніпро, 1989. 487 с.
9. Коваль Г. Вибране. Київ : Дніпро, 1991. 286 с.
10. Коротич В. Вибрані твори : у 2-х т. Київ : Дніпро, 1986. Т. 1. 270 с.
11. Костенко Л. Неповторність. Київ : Молодь, 1980. 224 с.

12. Костенко Л. Маруся Чурай. Київ : Веселка, 1990. 159 с.
13. Мойсієнко А. Спалені камені : збірка поезій. Вінниця : Нова Книга, 2003. 96 с.
14. Мойсієнко А. Вибране : Поезії і переклади. Київ : Фенікс, 2006. 528 с.
15. Павличко Д. Вибрані твори : у 2 т. Київ : Дніпро, 1979. Т. 1. 517 с.
16. Римарук І. Діва Обида. Видіння і відлуння. Львів : Кальварія, 2002. 160 с.
17. Світлична Г. Зором серця. Київ : Дніпро, 1980. 270 с.
18. Симоненко В. Спадщина : у 2 т. Київ : Персонал, 2008. Т. 1. Поезія. 360 с.
19. Стус В. С. Зібрання творів : у 12-ти т. Київ : Факт. Т. 3. 2008. 752 с.; Т. 4. 2009. 480 с.; Т. 5. 2009. 766 с.